Euzkadi

EŔIJETATIK

BUSTURI

EUP MUTILLAK

Danok dakiguelez lengo eguenien euki zendua batzar bat batzokia Altamirea iditeko asmuegaz eta zenbat batzen garian jakiteko eta eldu giñian berrogeta amar era, eta zuek or bai etxian zagozenok, ez egizue, yaramonik egin, orreri gure aberria utsa dala esaten dabenari, eta erduze gaur domekia, bigarren jaupa edo meza ostian Polentzi arotzan etxera eta an emon zeuen ixenak, ba sasoi orretan egongo da batzar bat, lanien ainbet ariñen asteko, geure etxia bidan moduen ipiñiteko. Ia ba mutillak ez egin, yaramonik orreri bestiari; eta gure neskatillak? Onek gure erriko neskatil politak gogoratu edo pentsau dabe bandera eder bat egitie guretzat, bata baño bestia politzagoak diralez, batak baño bestiak su geyago artun dabe ederra eta polita ixateko. Urrengo domekan jakingo dozue nortzuk diran orrek neska politak ba uste dot "Orixe" maitiak gordeko deuela zuentzak leku apurtxubat.

¡Aupa Busturi'ko ta guziz Altamira'ko neskatiltxuak! Ez deiela iñok utz egin.

NASTE BORRASTE

Meistra egin da etorri dira Iruña'tik Gorriño'tar Sole eta Gasteiz'tik Arrospide'tar Kistiñe Bejondeizula.

Cuba'tik etorrita agurtu dogu Elorrieta'tar Pelis abertzale sutsua Iruña'tik Gorriño'tar Todos eta Arospide'tar Jaime. Ondo etorriak Trinidade eguna ospatuteko asmuagaz juan ziran Meñaka'ra bost mutil akillarro eta an egon ziran emen abadi jauna ixan zanegaz Joseba jauna baña olanik gutxika ibilli barik zergaitik ez da emen mendigoxalien kuadrille bat egiten neska ta mutil?

ATX-URKULUKO MIRUE.

MAÑARI

GORPUZTI

Egun andi onetan, etxietako sapalluak eskegi politez apaindu ziran. Goizian, Jaunartze asko egin zan. Zazpiretako mezan. Gorpuzti jayateatz, Barrenetxea'tar Polentzi jaunak berbaldi ederra egin eban. Amarretako meza nagosija, neskato-mutikuak, Arana'tar Gabin buru ebela, alako polito abestu eben. Ibildeuna "prosesiñua" be oso andiro egin zan.

Eleizia be, egun andi-andijaren aintzaz, janzkirik ederrenakaz ta lora poiltakaz ederto apainduta agertzen zan.

Zorionak, txaunburu jauna'ri onango jayak andikiro egiten alegintzen dalako.

LENENGO BARIKUA

Barikuan, Josu-Bijotz gozuaren opaz Jaunartziak eta otoitzak egin ziran.

Il-onetako illuntzijetan be, Bijotz deunaren aintzaz, otoitzak eta arrentzak egiñaz, eleizkizun egokijak egiten dira.

¡Gora Josu-Bijotza!

BEDERATZIURRENA

Egubenian asi zan Padua'ko Andoni deuna'ren bederatziurrena Illuntzeko zazpi ta erdijetan egiten da; ta lagun asko elduten da.

JUAN-ETORRI

Lengo astian egon zan emen Usaola'tar Kepa abertzale zintzua.

—Santurze'tik etorri ziran, Bartzena'tar Agapita, Abauntza'tar Narkixe, Amesti'tar Imanole ta Kapanaga'tar Bitor bere emazte ta umetxu politakaz.

—Bilbo'tik etorri zan egun batzuk igaroten Barrenetxea'tar Ander.

—Zalla'tik Mañarikua'tar Miren Karmele neskatillia.

—Ereño'tik alditxo bat igaroten Ortuoste'tar Miren Jasone neskatillia.

—Oteitza'tar Miren Ikerra (Bizi) neskatillia egunontan bere amaren etxian aurkitzen da.

—Astelenian egon zan emen, Billaro'tik etorrita Juaristi jauna.

—Iruña'ra juan zan, maixutzako asterketak egiten Askorbebeitia'tar Pantzeska (Patxi) mutilla.

—Ortuoste'tar Jon mutiko zolija, Gazteiz'en batxillertzako asterketak ondo eginda gero, lenastian etxeratu zan.

MALLUKIJA

Aurten, igali gozo au, naiko ugari izan biar dau. Ortuetan beintzat ugari samar agiri dira. Basetxietako andrak, astokada mallukija dabiela Durango'ra goizero juaten dira. Ta ogerleko pillo galantakaz etxeratzen dira. Urte askoan.

LAPURRETA

Eguaztenian, "Agiñuna" deritxon Saibi osteko basetxian, norbaitek seireun lauerleko ostu ebazan. Lapurreta, etxekuak soluan biarrian ebiltzan bitartian egin zan.

Asi dira etorten... Eta batian bestian, oraindiño, gauza itzalaguak be entzungo dira. Lapurrok, aspaldiz, egoak zabal darabillez da...

URKIOLA'N

Urkiola'n be, Andoni deuna'ren bederatziurrena egubenian asi zan. Goizian, zortzi ta erdijetako meza ostian egiten da, ta abesti eder asko abestuaz andikiro ospatzen da. Lagu nasko erduten da.

Eleizkizun eder orretara goizero eltzen garianok, bertan une atsegintsu bat igaroten dogu; zerua urrago iruditen yaku ta. Eta eleizan garion guztijok, soñuak lagunduta urrengo abestitxua pozik abestzen dogu.

Mirarijak ugari
Badozuz billatzen
Urkiola'ra etorri
Santua'ri eskatzen.

Igazitako urtietan lez, aurten be, gogo lñarkunak egiten lagun askok diardue. Benbaldijak, Azkondo Aita Josulakmak ederto egiten ditu.

Urkiola'n aurkitzen da egun batzuk igaroten Barandiaran jauna, Gazteiz'ko "Seminario Agirre"-ko buru dana.

Baita egubenian an egon zan Bilbo'ko Aras-Jauregi'tar Erramon bere arrebakaz.

MAÑARIKO.

YANTZA-ABESTIA-K

EUZKO-GAZTEDIEI

G.'TAR E.-K

Zotz zuritzalea da senarra,
Zarrabeterue Kuñetu,
Zotz-zuritzaleen irebaziek
Zarrabeteruek ondatu.

Biturie baño onago
Legoa batez Gamarra,
Kakarraldoak bran, bran einde
Aintxe itzi doat senarra.

Taloarekin urdaya
Yan da estomague illundu
Txokolatea artzen danean,
Guztiok gara kontentu.

Dingilin dangoa
Marine,
Beti onelan
Bagine,
Beti onelan
Izateko
Errentearen
Arine.

Baltza nazela diñuste
Baña neuri dust ardure gitxi,
Ardagoa be baltza da
Baña askok egiten dau erosi.

Begire nago begire
Kamiko berrire,
Noz etorriko ete dan
Neure laztana errire.

Txarri txiki bet erosi noan
Bizimodua sortzeko,
Iru peseta pagatu noan
Ganora onekoa zalako.

Neure nobioaren ama
Asto baten yabe dana
Astoak ekarriko dutso
Etzean bear dana.

Goyan da bean urie,
Erdien Errenterie,
Zeuk dirudizu maitea
Larrosa yayoparrie.

A mutil anka-luze
Pipea-txalea,
Txingerrak erre
Surraren puntea.

Goyok arinek dire,
Beok arinego;
Artayorran baño,
Yantzan arinego.

(Soloan artayorran
Zeinek arinego).

Goazan artayorran,
Lugorri berrire;
Bedarrak yorratute,
Artoak sasire.

Gaubean erroldan da,
Goxean logure,
Zu etzara maitea
Osasun gure.

Edurre tellatuen
Sakue lepuen,
Ibilli beako gu,
Aurtengo neguen.

Gazteak entzun dozue
Beste onenbeste,
Aurten martisenean
Dala aratoste.

Aik mutillak-da
Errementariak
Praka zarrak, baña
Begiak gorriak.

Aite ta ama trabenan dagoz,
Ama ta alaba yokoan;
Ostera be euki beaku
Bei arrandune auzoan.

Trabenereari deutsat,
Entzuine patrona,
Afari txar bi baño
Oba da bat ona.

Paskua Mayetzeko
Bigarren goxean,
Lupetzak iegozan
Ermure bidean.

Ermue dala Ermu,
Mutillok yantzari,
Neskak konbidetako
Foltsan diru gitxi.

Etxetxo zar bat dago
Barazar ganean,
Etxako urik sartzen
Aterri danean.

¡¡¡Eup!!!

Edari-ugorkitsu (licores) ta edari gozatzuen (jarabes), egin-etxea. Ardao biñuen biltokia.

Bilbon, calle Nueva, 3.

Suárez Llaguno

GAUTEGIZ-ARTEAGA

Lengo egunien, illa onen iruen, ixen ziren emeko espata-dantzari txikijek Txatxarramendin, an 250 inglesen aurrien dantza batzuk egiñ eta zakelak "libraz" bete eta gero Gorliz'ko osasunkolako ume gaxueri egun alai bat igaro eragiteko uztez.

Umiek pos eta atzegiñ andije erakusten eben goxien-goxetik. Lorik be ezeben egiñ gau atan beste gabetan lez, odolak kilikili egiten eitzelako goputz gustijen.

Umiek ume beti. Edoseñ gauzatxu da naikue euren sorijona egiteko ludijen. ¡Nok leukien bixi guztijen eurek lako bijotz tolez bagie! Arek ezeuken iñorentzako gogo txarrik. Euren sorijonagas aseta egozan atzaputzie baño arruago.

Baña poz eta atzegiñ au apur baterako otzitu jaken jakiñ ebenien etzirela etorri Txatxarramendira eureri zakelak "libraz" bete-bete egingo eutsezela, uste ebezan, inglesak...

AZALPENAK

Euzko-lege gai edo araudija amitu dabe. Akatzak? Bai, eta ez gitxi bere. Baña akatzak ixan arren, badira bide onekuak bere. Olako lan batean askoren gurarijak betetu biar diran ezkero, ezin oron atsegiñari egon.

Tamalez baña 1839 garren urteko dekretuban idoroten doguna, emen barriztuta daurkigu. "Sin perjuicio de la unidad constitucional española" ipiñi gura ixan dabe lege-gai onetan.

Araudi ori osuan eztabela ontzat rartuko udalak badakigu, batez bere uzkurtzari daguan atala. Euzko errijaren muina ezautu ezitia dala, uzkurtzaren arazuak Españia'ko gobernubaren menpian itzitia. Egija da Fuerubak geunkozan aldijan bere bardin bardin Joslagunk jaurti ebezala emetik. Jakingarrija auxe. Zelako eskubidez jaurti ebezan? Baña ordutik ona gauza andijak jazo dira. Katolikubak ziran egun areitan geyenak, gaur ostera Españia'n eztago uskurtzarik. Gu ostera Jaungoiko zaldak gara. Zer egingo ete dogu? Ezta erreza.

Bide bakarra daukagu: erligiño gauzak geure jaurlian agindupin an begoz.

Erligiño bat barik asko dagozan erkijetan errita andijak ixaten dira gauza onetzaz, men ostera eztago gudarik. Erri geyena katolikuba dan ezkero, geyen orreri atsegin ixan biar gayakoz.

Españia'ko uzkurtza bakuak gura dabena eginten badabe, erligiño agaz, jasango ete dogu guztija? Ez, askatasunaren ixenian eskatuten dogu geuretzako gai ori.

Katoliku eztiranak eztaukoe zetan bildurrik ixan onegaitik, orain artian bere eztabelako ezer jasan biar ixan lurralde onetan. Españiatarrak ixan dira iñoiz emen kastigurik ipiñi danian katoliku txarrak ziranen aurka.

Euzko guztijak elburu batian batu ta alkartu geinkez, ori zuzenduten badogu, osterantzian ez. Geyenen aurka egitiak eztausku gauza onik ekarriko Jeltzaliak geure ikurritzaren aurka ezin egin ginke, antziñatik josijak baitagoz orreri. Euzkotzaletasunik ixan eztabenak bere pozik ikusten dabe uzkurtzaren arresi berezija abertzaletasuna dala, ta bijar edo etzi Españia ondatutian, abertzaletasunaren joko leukia.

Uzkurtza bestian menpian itzi ezkero ona irakastola bakarra ipiñi gura dabenian, lekaidiak kanpora jaurtitian eta gixarteko arazo askotan gudea ta saratia ixanen da.

Uzkurtza gauzak eztira urrun ibilten gixarteko arauakandik. Buru gitxi euki daukola dager uzkurtza baztertu biar dabela diñuanak. Zelan baztertu arazo guztijetan zer ikusija badauko? Edo nun dago gixonik eta erririk erligiño baga?

Oituretan eta legijetan, edestijan eta arazoetan uzkurtza indartu dago. Eta iñoren agindupian itziko dogu alako garrantzi daukon gauzea? Ez ezin geinke. Udamak ba begi zoliz zuzenduko dabe arazo ori. Ezta gaurkora begiratu biar, bijarkora baño. Gerozer jazo ete daikean.

LAUAXETA.

Beztela gauzak ondo urten eyeutziezan Gorlixen eta bidien, añ ondo ze, Txomiñ-Agarrek be aurrezkue egiñ eta, andra lodi baten aurrien iñun diren "ekilibrijuek" eiñ eizetuzen...

Ezteuzkue ezan gure ixen nor zan andra au, baia uste dogu etzala edonor ixengo, Txomin alan "entusiasmetako". Señora altzuen bat ixango zan... Eztau txarto.

Eurok eruen seituzen belbilburdije euzko-ikurriñ bigaz apañdu eyeban baten-batek, eta bezten batez ezeyotzan ondo eretxi... Ez ba, an umiek ume eta ikurriñe politagueta gurau. Bizkay-abertzale ikurriñe barriz begireko polite be polite da, eta umiek araxe begijek dituezala pozik, baia an arteskari lez edo jabola lez joyezan batzuk edo geyenak be ez eyentzoen begi onez begituten...

Arek gura ebena zan ikurriñ gorri-orije...

Ibilli eta ibilli onek gurako dabena ixengo da "monarquicotu" geure umiek, baia alperrik ixengo dabe, euzko ikurriñe politau da bakaldun-ikurriñe bañota umiek politenari begi obie.

Onexek, euzko ikurriñe begi onez ikusten ez ebenok, dira gaur geure dantzari-txikijok direla eta eztirela Artian abertzale alderdije satitu eta banandu gure dabenak.

Iñok ezteu jakiñ umieri dantzan ireskasten ebixela "veladan" bat edo beste elexosteko antzokijen egiteko baño. Eta baten batek ezan be egiñ dau, arek eztirela edonun erakusteko, ezpabe arek ikusi gure detuzenak "paga" egiñ bierko dabela eta... abar.

Onetan gopustei urrengo igandie ospatuteko zeozer egitie otu yakon udalari eta bezte gausa batsuen artien erabagi eban Mundaka'ko ezpata dantzarijek ekartie, eta itundu be bai eurekas.

Egiñ bazan egiñ zan, asi ziren abertzalien arerijuek, batez be len abertzaletzat euren buruek erakutsi eta bakaldunek jausi bier eban aurretxuen (eurentzako sori txarrez) bakaldundar (monárquico) egiñ sirien batzuk, esaten ba ze "ia lotsarik be ezetedeukon udalak errijen ezpata-dantzarijek eukite erbeztera bille jueteko... Errikueri "despresijue" egitie dala ori... mundakarrak badatoz eurek "Fuera los mundaqueses" didar egingo dabela" eta eztakit ser da badakit ser...

Eta eurretijez iñok ezer ezan ez erriko udalari, ezpabe arek eztirela edonun dantzan egiteko, antzokijen baño eta olan baño...

¿Zetan datoz oñ eurek "txokolate" bategatik egingo leukiela ezaten eta ez alan be bier iakure, osterik-oste eskatzerik-eskatz baño? Umetzuen gurasuek euren umien begijetatik ikusten daben lez, gure leukie euren umiek "luzidutie" erriko selayen artia-jolas egunetan. Eta udalak eztabela nai itxi ezatie da umien gurasuek udalaren aurko imiñtie; udala barrix gejena abertzalie dan lez, aur nundik ipiñi leikezan umien gurazuek abertzlaien aurka; eta abertzalein aurka eztagon lez erri onetan "monarquicue" baño, aur nundik "monarquicotu" letekezan umien gurasuek...

¡Listuek dire batzuk! baia... estot uste iñor jausiko danik lakijo onetan. ¡Sur abertzalia! ¡Orrek eztabe dantzan egin gure, iñori eragiñ baño! Baia ikusiko dogu nok obeto egiten daben.

ZENTELLIE

Ur bat.—Orañ artien ipiñi dana irakurrite ezan lei ba ze, udala dala Mundaka'ko espata-dantzarijek errire dakazena, baia ezta olan; ezpabe erriko gaztiek dire euren lepotik dakazenak zar batzuek be euren artien diriela. Ezteko erriko udalak ze ikusirik gauza onetan. Udala'n aurka jagi direnak ba, jagi detezala gastien aurka; iñok badeuko errurik, onek deuketa, baia gaztiek jakingo dabe zelan erantsun olako barritzueri.

MENDATA

ORRILLA AMAITU

Orrilleko lorak, oso ederto eta txukun egiten izan dira eleiza onetan abesti ederrakaz.

ELEZIÑOAK

Igandian egin ziran erri onetan elezIñoak, ¿zelan izan dire orrek...? makiña bat, gizon ibili dok leporako egurraren billa, errija zuzen ta artez ibili nai daben gizona ikusi gurez da, ¡au dok ba! baña ez jakiñ izan balabe zelako nastiak aurkitzen diran errijan, naste orrek argitu ez daitezan sartu dire gizon batzuk Jel alderdijan ez aberrijen ona gaitik egije esateko, baña aldija joan aldija etorri agertuko dabe gizon orrek euroen burua zelakoa dan, oraiñ baño obeto. Endore jarri eben Zabala'tar Jon Joseba abertzale zintzua eta urrengo Zabala'tar Jon. Ia udal jaunak zaindu egizue erri au ondo kistartasunian eta Euzkadi aberrijaren zaletasunian.

IRAKASLIEN ASMUA

Erri onetako ikastolako irakasliek ikastolan dagon Josu Biotzaren irudia kendu egin biar dala esan ei dau ¿zer da uste dabena "Errusian" dagoala, edo aberetokijen bat dala uste ete dau?

Mendatako errijan euzkeldunak kistartasune deuken artian olakorik ez. Bakaldun gustijen bakaldun eta Jaun guztijen Jauna bera data. Ia udala zuk zelako zuzentasune daukozun erakusteko aldije orain da ta itxartu zaite, lagunduko jatzute.

EZKON DEIA

Igandian asi ziran Gerrikaetxebarria'tar Toma, Ibarruriko seme eta erri onetan bizi dana Muxika'ko txanburuaren illobeagaz.

GASTE-BELU

Orri onetan euzkel iragarkiak ikusten dabezan irakurleak iragarkia ipiñi dabenaren etxean erosi gurako dau, beragaz ulertuteko euzkeraz izpartuten dana ba anaietzat eukiko dau

ESKUZ ESKU

Nik ezautu nituan
eukeni ta Txerri,
amaike guzur aundi
jaurtijak alkarri;
eskuz esku musian
oikeraden jarri
ezta baida oi zuten
alkarrekin sarri.

Jaupa entzun ezkero
igande goxian,
azke egozan bijak
gero egun guztian;
euren jolatsa zuten
jai arratsaldian,
eskuz esku jarrita
ederki musian.

Bijak enbido diño
eukenik eskutik,
bijak biñe geijago
txerrikik atzetik;
laune gura deutsudaz
bikotxa badet nik,
nik ere bai ederra
ordago eukenik.

Berbizte egun edo
pazko egunian,
yarri ziran beti lez
bazkal ebenian;
ekin zien gogotik
betiko lanian,
galdu gorde aundirik
etzan azkenian.

Bijaramona bere
izanikan jaija,
barriro ekin zien
yanik aparija;
alan igaro kuten
bijak gau guztija,
eldu yakuen arte
egunan argija.

Txerri oera barik
dua elexara,
urte guztiko ikatzak
merke saldutera;
bidian aztertuta
doia autortzera,
lexiba eder baten
oso garbitzera.

Jarri zan autortuten
oso damuturik,
ez egiteko ustez
geijago obenik;
autorketa amaituta
itz onak entzunik,
esautsan apaizari
ia eukan txartelik?
Bat
¿Zenbat yaungoiko dago?
Bat
¿Zenbat notin edo persona?
Bat
¡Bigeijago!
Txerrik musien zalakuan,
yo eutson ¡ordago!

GARATE'TAR J. M.

MENAKA'TIK

Egun pozkarrizkoa izan dogu Meñakan Josu Oteunduaren eguna, ba urte gitxiz onantza laugarren Jaupa barri ikusgarrizkoa izen dogu orain erri onetan.

Torre eta Etxebarria'tar Marenek lenengoz Jaupaldu dan, Aurtenetxe'tar Pantzeska, emeko seme Jaupari gaztia eta Oleaga'tar Toma, bertoko seme Jaupaseñorde orain eginta agartu dana albuan dituala.

Ondiko Aitadun Etxebarria'tar Jon, Jaupari barriaren osaba kutuna, eta beste aide-bitxiak Don Asensio eta Doña Rosa Bilbotar ...diak diala.

Txonitza guztiz samurra ta argia, bertako izan zan eta Orain Muxikako Jaupa lagun dan Zallo-Etxebarria'tar Kepak egin dan.

Ederto gogoan ezarri dausku egun au pozkarrizkoa Meñakar guztientzako zegaitik dan, eta ederto erakutsi dausku Juanparijaren arazua gaitik datorrena eta onura andikoa dala. Orrelan geure buruak argituta eta geure biyotzak goimaitasunez sututa poz pozik Jaupari barriari bere eskuetan mun egin geuntsen. Oneiango egunak guztiz onura andikoak jakoz gizonari geure eta Goiko Jauaren arteko artu-emon maitasunezkoak sustraiz geure bijotzeraño eldu dakiguzan eta aurrerantzian be eskar onekoak izan gaitezan. Zorion agur ugariak Jaupari barriari, bere guratso zintzoari eta Meñakar guztiari.

SOLLUBEPEKO

URRUTIZKINA

New York'en 1872'gneko Jorrala 2'an, bijotz oneko gixona, gurenda ta samiñtasun andijak euki euzanak, il zan. Gixon au Samuel Morse, urrutazkin asmautzallia zan. Irakasle au Massachusset'en 1791,garrenean jayo zan eta 1870'garrenean Yale Ikastetxian sartun zan. Emen egon zan artian tximista-zaletu zan eta tximistatzaz aldi atan ekijenak ikasi euzan. Ikastetxetik urten da margolari ikastia gura eban eta urte batzuk aurrerago lenengo lurrunontzijaren asmautzalliak, Robert Fulton'ek, egin eban lez, England'era juan eta lau uste zan. Amerika'ra biurtu zanian New York'eko Ikastetxe-Nagusi'ko, Eurtedi-Irakaslia autu eben, baña ezeban iñoiz itxi tximistatzaz aiztuten. Berriz Europa'ra etorri ta Sully ixontzijan iru urte geruago, 1832'gnian, Amerika'ra biurtu zan. Itxasaldi onen lenengo aldijan, jatokiko mayan tximistaren eratortziatzaz izketan asi ziran. Morse'k esan eban: tximistaren agirija ikusi al ba-da billalde baten, eztakit zegaitik aldetuko ez-ete doguz nayak tximistaren bitartez. Itz onek esan urren ixildu zan. Bazkaldija amaituta, ixontziko bazter baten bakartadian arratsalde guztija igaro eban, eskubetan ingurrazti bat eukala. Urrutidazkin asmua ain benetan artun eban ze gau batzutan lorik artun barik egon zan. New York'era elduta bere zentzumen guztija orretan iñarduan. Atsegetu barik sendo lau eginda sortu eban urrutidazkiña ta agakea kulatz eta lerrokaz apaindu eban. Guztijak nabaritu euzan, etzeukan txindirik baña asmakua zabaltzeko. Nekez-nekez urte batzutan bixi zan. Udaletxeko laguntzia eskatu eban askotan Baltimore ta Washington artian agerkayak egiteko. Askotan ukatuta gero, azkenez 1843'gneko Epalla 4'an, bera bixi ixaten zan etxeko zurubijak jasten ebala emakume gaste batek inotsan "Zorionak dakartzudaz, jauna. ¿Zegaitik, lagun? itaundu eutsan. Udaletxiak 30.000 damotzu agerkayak egiteko. Mose'k eskeñi eutsan emakumiari agerkayetan lenengo mezuba (mensajia) berak urrutidatziko ebala ta olantxe 1844'gko Orrilla 24'an itz onek "What Hath God Wrought" au da Jaungoikuak egin dauna, neskatillak idatziriko itzak Morse'k urrutidatzi euzan Washington'etik Baltimore'ra ta uri onetan eguan Morse'ren adizkidia Mr. Alfad Vail, berriz berak artun eban urrutidatza "What Hath God Wrought" urrutidatzi eban. Urte batzuk geruago Morse'k iñuan: lenengo urrutidazkijaren itzak neure adimenaren ustia betetan eben Jaungoikuak Berak egin ebalako.

EUZKELDUNAK EUZKELDUNDU

Orain arte ezta euzkeltzaletasun azija, eliatzaz beñepein, euzkeldun artian zabaldu. Onek eztau esan gura euzkeldunentzat euzkeraz idatzi eztala, ez, baña alegin geyenak euzkeldun jayo eztiran euzkotarrak euzkeldunduten ixan dira ta zorionez asko biurtu dira. Euzkeldunak, erdeldunak baño azkozaz geyago diran errijetan, euzkeldunduten ezta alegin andirik egin. Erri onetan bat edo bi bai-dira, euren gogoz ikasita, ederto itz garbiko euzkerea erabilten dakijenak eta ugari-ugari gagoz bardin gure elia erabilli gura dogunok, zoritxarrez baña eztogu orain arte erabagi geure batzokijetan edo beste egoki dan toki baten, eratutia, batez be negutaldi luzietan, euzkerazko ikaskixunak (lesiñuak) gixon arek irakasletzat aututa. Ba'dakit poz-pozik onek lan au beteko leukiela. Emendik aurrera gauzak aldatu biar dira, gogamen (errasoi) au dogunezkero. Elebitzazko lagiak umiai euzkeraz irakasten lagaten daunezkero, gustijak gura ixango dogu geure umetxubak euzkeraz ikasi dagijela, geuk adituten ezkendun erderean ikasi geuzan gauzak eta gurari au ba-daukagu beste au be bai eukiko dogu: geure umien irakasliak etxian ixatia ta onetarako euzkeldundu biar gara. Au ezta gaitz. Edozeñek laster ikasi al dau euzkeraz irakurten, batez be gatxago dogun erderean ikasi ba-gendun, eta itz garbijak berez ikasten dira egunian-egunian entzun ta irakurten ba-doguz. Lan au, euzkerazko ikaskixunakaz negu baten amaitu al da, gogo on pizka bat ixanezkero. Astia ixaten da gogorrena, gero berez da bidia apur bat zaletuta. Neguraño dogun aldijan apaiñdu dagigun gauzak eta Urrillan ekin sendo. Ia ba.

IRURETA

Vascos

Para comprar zapatos baratos y buenos
CASA DE CECILIO Y ROMANA
Somera, 1.

BERMEO'TIK

BAKIO'N

Eguenez bermeotarrak Bakio'n ixan gintzazan ango itxaldi aberkoiak entzuten. Berreun lagun baño geiyago ixan gara danok abestuten, ikurrin ta abarregaz.

Gogatsu eldu gintzan txakoliñ errira; lenengo gure bertsolari ospatsuba Uriarte'tar Estepan'eko jaurti euskun bertso batzuk su ta garragaz, txalorik naiko entzun eben. Bigarren itz eiben gastea ¡mutillak! a ixan zan ikaragarrizkoa sutsu ta kementsu zarta-zarta erakutsi euskun gaur egunian zetara jokatu biar dogun, amayeran oso txalotua ixan zan; olan jarraitzen badozu gaste laster ikusiko zara gorengo mallan. Irugarrenak euskeraz eiben garbi ta polito edozeñek ulertzeko eran, laugarrenak eiben erderaz ederto, tamala ixan da azkanerantz gorputza ainbeste eztutea baña tira, azkena emon eutson polito. Azkenez "Lauaxeta" aundijak azaldu euskun euskera kutunagaz sakon-kiro ta kementsu, euzkotar danok bat egin biar dogula azkatasuna lortzeko danontzako egokija dalakon, amayeran txalo sutsuak entsun eban "Lauaxeta" kementsuak, bigarren aldiz Uriarte oleskarijak abestu eben aberriyan estutasuna ta au eztuntzau aske imiñiteko danok gertu ta egoteko mendira juan biar bada be, txalo ugarijak entzun eban Uriarte azkarrak, amaitu zan danori agurturik Euzko Abenda[...] abestuta.

Guk jarraitu gendun Bermeo'ra lau be[...] bill aundijetan ta beste bost txikiyetan. Bermeo'ra sartukeran sutu ta imiñi gendun er[...] ija goraka batzoki aurrera eldu arte; [...] dok zartadie emon dotzaguna..., amai[...] gendun txango ederrau obeto geiyago ez[...]

¡Aurrera mutillak! gero ta gogatsuau a[...] kitzen gara ta.

AUTESKUNDEAK

Bigarren aldiz ospatu dirazenatan gure[...] da aundija euki dabe Jeltzaliak, nai ixa[...] dogun beste ziñegotzi atara doguz, ta a[...] da guztiz bere 315 autarki geiyegi. Urre[...] go auteskundietarako itxaropen andija[...] dauku gastedi geiyena geuria da ta.

ARRANTZALE

EGIJA

"EUZKADI" geroago ta ederrago ikusi nai badozu, bijarko itxi barik, gaur arpidedun egin zaitez.

ABADIÑO'TIK

Gorpusti eleizkizunak, ibildeunaz e[...] ziran, baña tamal andia artu gindun U[...] etxian Euzkadi'ko ikurriña egun osp[...] orretan ez kustean. Udalekoak bada[...] abertzaliak dirana au gaitik ba tama[...] giñan geiao be. Urrengoan okerrunan [...] zendu biarko da.

EMAKUME ABERTZALEEN BATZARRA

Munitxa'tar Inese astigarraga'tar Mi[...] eta Ormaetxea'tar Pelisa yoan ziran. E[...] ko zaletasun ta abertzaletasunean pu[...] rengo neskatillak dira onek. Igez be, B[...] gara'n ta Donostia'n garailari urtenak [...] rala esan ezkero, dana esanda dago. O[...] da Euzkadi gaizkatuteko bidea. Zuek, [...] te dot, goralduko dozuela gure aberri m[...] tea. Ez or neskatilla batzuk lez pirri [...] rra erderoa aoan erabilteaz, euzkerea "[...] dinario" dala esanda gure amaren iz[...] tza maitea baztertu nai dabe oneik nes[...] tillok. Nundik eraguteko gaituez ba e[...] kaldunak gariala? Euzkerea galdu ta [...] deraz egiten badogu, erdeldunak dei[...] dauskue noski.

URKIOLA'RA

Illa onen amairuban beteko dira [...] rean urte Padua'ko Andoni ospetsu[...] zala. Emetik ta alderdi guztietatik, [...] dogu, gizoste andie bilduko dala egun o[...] tan eta urrengoan, igandea be bada-ta.

ILLAREN 14'AN

Danok Iruña'ra. Egun orretan mill[...] euskotarrakaz euskal Ayuntamentuak [...] duko dira Euskal emaren izakerea a[...] latuteko aldauanak ez deiela itxi joan [...] rik.

GAZTELUPE

OIARTZUN

Lengo ostiralean Errenderiko Lasa[...] nak emengo langille sallai itzalditxo [...] zien.

Aurrekuan Donostiko Ugartetxeak [...] tzokian egin zigun, asi besterik et[...] uste ta itzaldia amaitua onekin dana [...] na dago.

Korpus'eko ibildeuna urtero bezela [...] rra izan da Refice'n meza erriyakin [...] tean, oste ugari, xabalen aldare txu[...] iru ezkillak, suziri, txistulari abesla[...] zoragarrizko jaia, batzokian Bilbo'tik [...] rritako zapi politak eta ikurriña ze[...] dana gure aberriaren gorapeneko iza[...] dilla.

Iruña'ko batzarrera udal guzia jo[...] erabaki da gañerakuak eunetik gora [...] go dira noski.

—Borda berriko gizona ill da. G. B. Oñatibia Jose azterketak egitera [...] da. Apaizgaiak etorri zaizkigu, Etxe[...] ko Lekuona Martin apaiz jantzi ta. [...] rionak.

ENARA

ZEANURI

GORPUTZ DEUNA

Urtero lez andikiro ospatu da erri[...] tan Goxean jaun-artzen lagun asko [...] zan mai-deunera. Meza nagosia Et[...] rraga'tar Julen jaunak Angoitia'tar [...] dobika da Etxezarraga'tar Paskasi[...] gunduta. Ondoren ibil-deuna elez-[...] gustiak auron ikurriñaz, gau-gurtz[...] palio edo eztagi deun pian gure jauna [...] den. Zerjan egoan ondi edo altara [...] rizkoa ipiñite amaitu zan Deun Ixidor [...] xan.

Arratsalde'an lagun asko erduzan A[...] Mari elexako bezperetara.

URKIOLA'RA ARRENTZA (ERROBATIBEA)

Urtero lez egiten dana aldi onetan [...] torren martisenian illa-onen 9'an izango [...] Andoni Deuna'ri elexa-entzutetsu orre[...]

ABERTZALE ARAZOAK

Eguenian bildu zan batzarrean E. B. [...] egin dabe deya'ri iruña Udalak yoan [...] rretik erri-onetatik abertzaleak iz[...] dogu Goikouria'tar Joseba Mirena da [...] delari Intxaurbe'tar Jon. Baita epa[...] euteskunde'rako-izentau ziran onex[...] urrengo'ak.

Manterola'tar Andoni Epaikaritzara[...]
Ordelari, Gortazar'tar Sebasten.
Salatari fiscal Ortuzar'tar Cornel.
Ordelari Etxandia'tar Julen.

Emen alkateak ixenpetute idazkia [...] rida Udalan autarkia voto'a danak [...] bear dabela egon orretan. Orregaitik [...] okerren bat etorri eztedin bakotxari [...] orretan áutarkia emoten etorri.

Gexoak Elexakoak eginda oso t[...] aurkitzen da Muñoz'tar Edubige Plaz[...] maistrea. Baita Basurto'ar Ander mu[...] be arin osatzea opa-dautsegu.

BASERRITAR BAT.

Talleres de Lamiaco

LAS ARENAS. T. 7.805.

Construcción y reparación de maq[...]naria. Fresado de engranajes cónic[...] rectos y elicoidales; construcción [...] piezas para automóviles. Fundición [...] metales.

RELOJERIA

Ventas y arreglos garantizados.

Daniel Olealdecoa. — ARTECALLE, [...]